

Gergely Pál

**Elnöki beszámoló
az MTA Debreceni Területi Bizottságának
2014. évi munkájáról**

Létszám és tudományos potenciál

A DAB tevékenysége három megyére terjed ki: Hajdú-Bihar, Szabolcs-Szatmár-Bereg és Jász-Nagykun-Szolnok megyék tudományos létét van hivatva összefogni. Nagy figyelmet fordít arra a bizottság vezetése, hogy az országhatáron túl is segítse a tudományos élet szervezését, s a regionalitást a legtágabban értelmezve építse ki kapcsolatait a hozzá közel eső országok tudósaival.

Területi bizottságunk létszámát tekintve a legnagyobbak közé tartozik: köztestületi tagjaink száma 1508 fő, ebből akadémikus 27 fő. Az elmúlt évben régióink egy akadémikusát, nemzetközi rangú professzorát veszítette el Lovas István személyében, az MTA és ezen belül a DAB tudományos tevékenységét reprezentatív munkásságával öregbítette, emlékét tisztelettel megőrizzük.

Tudományos potenciálunkat jelzi, hogy a Lendület-programnak, amely a nemzetközi szinten is elismert hazai kutatási projektek támogatását szolgálja, régióinkban két új nyertese – Bárány Attila és Bay Péter – van, ezzel összesen hat Lendület csoport folytatja tudományos munkáját a Debreceni Egyetemen. A két új Lendület kutatócsoport vezetője bemutatkozó előadásokat tartott rendezvényeinken.

A testületi munka segítségét az MTA TABT Debreceni Területi Bizottság Titkárságán 7,5 fő végzi. A közalkalmazotti létszám nem változott.

Területi bizottságunk 2014. évi tevékenységét 14 szakbizottságban és 88 munkabizottságban látta el. A szakbizottságokat átszerveztük az MTA osztálystruktúrájának megfelelően. Egy-egy szakbizottságunk működik Nyíregyházán,

ill. Szolnokon, mindkét városban a helyi főiskolák a tudományos közélet bázisai, mindkét intézménnyel produktív együttműködést folytatunk. A DAB 2014-ben mintegy 170 rendezvénynek adott otthont, s ezek 60 %-ának a szakbizottságok voltak a szervezői.

Elmúlt évi közgyűlésünket februárban a szokásos keretek között tartottuk meg, erről a helyi hírközlő szervek is tudósítottak (Hajdú-Bihari Napló, interjú a Debreceni Városi TV-ben). Nagysikerű előadást tartott Barta Zoltán professzor *Egyéniség és szociális evolúció* címmel. Előadásában a populációk változatosságának szociális folyamatokra gyakorolt hatását esettanulmányokban mutatta be.

A Magyar Tudomány Ünnepe programjai

A Magyar Tudomány Ünnepe debreceni nyitóünnepsége 2014-ben egy jelentős évfordulóval is összekapcsolódott. Az MTA Atommagkutató Intézet ünnepelte fennállásának 60. évfordulóját. A hagyományosan a DAB székházban rendezett esemény helyszíne ezért az MTA Atommagkutató Intézete volt. Sulik Béla, az intézet igazgatóhelyettese adott betekintést a kutatóintézet elmúlt 60 évébe, majd a tudományos előadásokat fiatal tehetséges kutatók, az MTA Lendület Programjának nyertesei tartották.

Kovács Tamás György, az MTA Atomki Elméleti Fizikai Osztályának munkatársa a részecskék fizikájáról, az anyagot alkotó, elképzelhetetlenül kicsi, szubatomi részecskékről beszélt.

Bárány Attila, a DE BTK Középkori, Koraiújkori Magyar Történelmi Tanszék kutatója 'A középkori Magyarország képe és emlékei Nyugat-Európában' címmel arra a fő kérdésre kereste a választ, hogyan tudott az ország „csatlakozni” Európához, s volt képes megmaradni jelentős hatalmi tényezőkkel egyenrangú monarchiaként, hogyan állt helyt a nagypolitika vérkeringésében.

Az ünnepségen került sor az MTA Atommagkutató Intézet Szalay Sándor-díjának átadására, ebben az évben Gulyás László tudományos tanácsadó volt a díjazott, aki az általa kidolgozott elméleti módszereket sikeresen alkalmazta az atomi ütközések során megfigyelhető jelenségek értelmezésére.

Ezt követte az Észak-Alföldi Regionális Innovációs díjak odaítélése. Ezt az elismerést az MTA Debreceni Területi Bizottságának kezdeményezésére a régió három megyei kereskedelmi és iparkamarája 1996-ban alapította. A díj célja olyan – regionális és országos szinten is – eredményes tudományos-technológiai fejlesztő munka és kimagasló egyéni teljesítmény jutalmazása, amely termék- vagy szolgáltatásfejlesztést, műszaki vagy ipari innovációt valósított meg. A pályázatot a DAB és a régiójához tartozó három Megyei Kereskedelmi és Ipar-kamara, valamint 2009-től az INNOVA Észak-Alföldi Regionális Fejlesztési és Innovációs Ügynökség közösen hirdeti meg. 2014-ben a díjat a Hajdúsági Ipari Zrt. (Hajdú-Bihar Megye) a passzívházak fűtésére és meleg víz előállítására is

alkalmas hőszivattyús forróvíz-tároló kifejlesztéséért, a DERULA Gyártó és Ker. Kft. (Jász-Nagykun-Szolnok Megye) egy komplex faművelési innováció megvalósításáért és Dr. Oláh Gergely (Szabolcs-Szatmár-Bereg Megye) hasi tükrözéses eljárások gyakorlásához használható laparoszkópos eszköz fejlesztéséért nyerte el.

Az MTA Kolozsvári Területi Bizottságával történő együttműködésünk állandónak, szervesnek és folyamatosnak mondható, a DAB-nak szinte valamennyi szakbizottsága szoros kapcsolatot ápol az erdélyi tudományos élet fórumaival. Erről 2014. febr. 10-én az MTA Domus székházában a korábbi évekhez hasonlóan részletesen beszámoltunk.

A tudományos utánpótlás nevelésének programjai

A DAB vezetése kiemelten fontos feladatának tekinti a tudományos utánpótlás támogatását, a fiatal nemzedék kutatói ambícióinak segítségét. Az elmúlt évben is folytatódott az ún. „DAB-gimi” előadássorozat, azaz a DAB és a Kossuth Lajos Gyakorló Gimnázium együttműködése a középiskolás korosztály érdeklődésére számot tartó témákban.

A Debreceni Egyetem Hatvani István Szakkollégiuma rendszeresen a DAB székházban tartja Tudományos Hallgatói Konferenciáját. A legutóbbira december 6-án került sor, amelyen hat szekcióban hangzottak el előadások, bizonyítva, hogy régióink a tudományos utánpótlásban bővelkedik. Szintén a tudományos utánpótlás támogatását szolgálta az immár V. alkalommal megrendezett *Interdiszciplinaritás a régió kutatásban* című konferencia, amely kifejezetten fiatal kutatók nemzetközi ülészaka.

2014-ben is sikeresnek bizonyult a DAB Klubjának működése. Számos rendezvénye teltházat vonzott. Kiemelkedett a programból Mohai Gábor „Kihűlt világ” c. előadóstje, melyen XX. századi magyar költők műveiből hangzott el válogatás, Oláh Tibor „Egyetem és építészet” c. fotókiállításán az érdeklődők különleges perspektívából láthatták a Debreceni Egyetem épületeit és egyetem-történeti szimpóziumon vehettek részt. Bényei József új verseskötetének bemutatója is nagyszámú közönséget vonzott.

Elismerések és kapcsolatok

Az elmúlt évben is törekedtünk arra, hogy a régió legkiválóbb kutatóinak munkásságát elismerjük. A DAB Pro Scientia Érmét 2014-ben Kovács László Széchenyi-díjas akadémikus nyerte el, aki élettani kutatásaival nemzetközi rangú tudósként járult hozzá régióink hírnevének növeléséhez. A DAB Pro Cooperazione díját Ewa Bernatowska professzor asszony a varsói Children's Memorial Health Institute gyermekgyógyász immunológus professzora kapta. A DAB Plakett kitüntetésben Barta Zoltán a viselkedésökológia egyik kiváló hazai

kutatója; Erdélyi Zoltán agrármérnök és Madaras Lászlóné az MTA DAB Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Szakbizottságának elnöke részesült.

Számos neves kutató fordult meg székházunkban, tartott előadást, konzultációt vagy workshopot. Így pl. Török Ádám akadémikus, az MTA főtitkára, Csányi Vilmos, akadémikus, ökológus, Pálfy Péter Pál akadémikus, matematikus, Pálinkás József akadémikus, az MTA előző elnöke, Norbert Bachleitner professzor (Bécsi Egyetem, Ausztria), Paul Bleton (TÉLUQ, Kanada).

Székházunk több kiállításnak is helyet adott az elmúlt évben. Kiemeljük a Pasztellfestők Egyesületének kiállítását, amelyen 16 képzőművész adventi témájú alkotását szemlélhették meg a látogatók november elejétől február közepéig.

Infrastruktúra és kommunikáció

Székházunk infrastruktúráját 2014-ben szerényebb mértékben tudtuk fejleszteni. Befejeződött az épület nyílászáróinak korszerűsítése, s bejelentettük igényünket a nagyelődő felújítására és számítástechnikai eszközök korszerűsítésére.

Minden csütörtökön a következő hét programját, a DAB-híradót tudományos közösségünk közel 500 tagjának címére elektronikusan megküldjük.